

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Кафедра історії та права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Леонід Бачурін

« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОНД 2.02 ДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність (ості)

014.03 Середня освіта (Історія).

(шифр і назва спеціальності (тей))

Освітня програма

Історія.

(назва освітньої програми)

Мова навчання: українська

Луцьк – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Давня історія України»

(повна назва дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за спеціальностями **014.03 Середня освіта (Історія).**

«20» січня 2023 року. – 10 с.

Розробник:

доцент кафедри історії та права, доцент, к.і.н. Дмитрик І.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії та права

(назва кафедри)

Протокол № 6 від. «20» січня 2023 р.

В.о. завідувача кафедри _____ (Грудницький В.М.)

(підпис)

«_____» _____ 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією з галузі знань 01 Освіта

Протокол № _____ від. «_____» _____ 20__ р.

«_____» _____ 20__ р. Голова

(підпис)

(Кабанець М.М.)

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	обов'язкова	
Обсяг в кредитах ЄКТС	5	5
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	150	150
лекції:	32	6
практичні заняття:	-	-
лабораторні заняття:	-	-
семінари:	32	6
самостійна робота:	86	138
Форма підсумкового контролю	Екзамен/ диф.залік	
Дисципліну викладають	Дмитрик Ірина Олександрівна e-mail: iryna.dmytryk@donntu.edu.ua https://donntu.edu.ua/egf/kafedra-ip	

Передумови для вивчення дисципліни: праісторія та основи археології.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формуванні у студентів системних знань про етапи та специфіку історичного розвитку на території сучасної України від часу її заселення до княжого періоду.

Загальні компетентності:

- ✓ здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;
- ✓ здатність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань та стратегій/ способів мислення;
- ✓ здатність відрізняти суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім;
- ✓ здатність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань;
- ✓ здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел;
- ✓ аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї;
- ✓ здатність до написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної педагогічної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту;
- ✓ здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, економіки, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- ✓ здатність критично та креативно мислити, генерувати нові ідеї (креативність), здатність виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя.

Фахові компетентності:

- ✓ здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, філософії, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, філософські, культурні й соціальні події та явища;
- ✓ здатність до аналізу та синтезу джерел та наукових відомостей з історії України та краєзнавчих досліджень для використання у практичній професійній діяльності;
- ✓ здатність до застосування в історичних дослідженнях базових знань з курсу археологія;
- ✓ оперування у професійній діяльності базовими знаннями про особливості розвитку людства у період Стародавньої історії;
- ✓ розуміння феномену культури, її ролі в житті українського суспільства та світу, типів і форм; здатність розглядати українську історію та культуру як складові частини європейської та світової історії та культури, зіставляти події, явища місцевої історії, локальної, регіональної історії в контексті національної, європейської історії. Розуміти базові засади філософії у проведенні історичних досліджень;
- ✓ оволодіння теоретичними основами наукового дослідження та навчальним матеріалом базових дисциплін для виконання курсових та дипломних проєктів, володіти навичками презентації результатів власних досліджень, вміти розкривати сутність досліджуваної проблематики у навчальних та науково-дослідницьких проєктах з дотриманням академічних вимог до їх оформлення та виконання

Програмні результати навчання:

- володіти базовим концептуальним теоретичним апаратом. Застосовувати ключові поняття, теорії та методи до аналізу розвитку людства відповідно до певного історичного та/або сучасного контексту;
- здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки;
- презентувати результати власних досліджень владним органам, структурам громадянського суспільства та масовій аудиторії. Вміти розкривати сутність досліджуваної проблематики у навчальних та науково-дослідницьких проєктах з дотриманням академічних вимог до їх оформлення та виконання;
- аналізувати історичні зміни в Україні та світі, їхні чинники та наслідки. Вміти узагальнювати основи суспільно-історичного та політичного розвитку у професійній діяльності;
- вміти оцінювати, класифікувати й інтерпретувати джерела й теоретичний матеріал з історії та культури України;
- застосовувати знання з курсу археологія у професійній діяльності;
- застосовувати знання з дисципліни по історії Стародавнього Світу у професійній діяльності вчителя й інтегрувати їх базові засади в історичних дослідженнях.

3. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- понятійний апарат та відповідну термінологію, історіографію, джерела з давньої історії України;
- сутність, природу та генезис історичних явищ, причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів на території сучасної України від часу її заселення до княжого періоду;
- основні етапи етногенезу та культурогенезу на українських землях у давню добу;
- особливості становлення державності у давній період історії України;
- основні здобутки матеріальної та духовної культури найдавніших спільнот, що населяли територію України.

вміти:

- виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів;
- самостійно працювати з науковою літературою з давньої історії України;
- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти;
- обґрунтовувати оцінки найважливіших подій та явищ, визначати їх об'єктивну і суб'єктивну спричиненість у конкретно-історичний період;
- виявляти загальні закономірності та особливості розвитку українських земель в найдавніші часи у контексті всесвітньої історії;
- зіставляти історичні події, процеси з періодом давньої історії України;
- підтримувати наукову дискусію на тему давньої історії України, ставити питання та формулювати відповіді.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамени;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Навчальні досягнення студентів оцінюються в межах поточного, проміжного (після кожного змістового модулю) і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю здійснюється у фронтальній, груповій, індивідуальній формах. Використовуються методи усного, письмового, тестового контролю, самоконтролю.

Семестровий контроль здійснюється під час семестрового іспиту, який проводиться в письмовій формі.

Для денної форми навчання

Сз 1	Сз 2	Сз 3	Сз 4	Сз 5	Сз 6	Сз 7	Сз 8	Сз 9	Сз 10	Сз 11	Сз 12	Сз 13	Сз 14	Сз 15	Сз 16	Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
2	2	2	2	2	2	2	6	2	2	2	2	2	2	2	6	40	60	100
1	1	1	1	1	1	1	5	1	1	1	1	1	1	1	5	24		84

Примітки: 1) Сз1, Сз2, Сз3 і т.д – семінарські заняття

2) У числівнику максимальний бал – при своєчасному та правильному виконанні, у знаменнику – мінімальний (при правильному, але несвоечасному виконанні)

Для заочної форми навчання

Поточний контроль			Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
Сз1	Сз 2	Сз 3			
13	13	14	40	60	100
8	8	8	24		84

Примітки: 1) Сз1, Сз2, Сз3 і т.д – семінарські заняття

2) У числівнику максимальний бал – при своєчасному та правильному виконанні, у знаменнику – мінімальний (при правильному, але несвоечасному виконанні)

Оцінювання курсових робіт здійснюється за 100-бальною шкалою. Вони розподіляються за наступною схемою:

Максимальна кількість балів		
Пояснювальна записка	Захист роботи	Сума
До 40	До 60	100

Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка	
За 100-бальною шкалою	Для екзамену, курсового проекту(роботи)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

Тема 1. Вступ: періодизація курсу давньої історії України, джерела та історіографія.

Тема 2. Палеоліт на теренах України.

Тема 3. Мезоліт. Неоліт. Неолітична революція.

Тема 4. Енеоліт. Трипільська культура.

Тема 5. Доба бронзи.

Тема 6. Ранній залізний вік. Кіммерійці. Скіфи. Сармати.

Тема 7. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.

Тема 8. Давні слов'яни.

6.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1.	Тема 1. Вступ: періодизація курсу давньої історії України, джерела та історіографія.	2	
2.	Тема 2. Палеоліт на теренах України.	4	2
3.	Тема 3. Мезоліт. Неоліт. Неолітична революція.	4	
4.	Тема 4. Енеоліт. Трипільська культура.	4	2
5.	Тема 5. Доба бронзи.	4	
6.	Тема 6. Ранній залізний вік. Кіммерійці. Скіфи. Сармати.	6	2
7.	Тема 7. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.	4	
8.	Тема 8. Давні слов'яни.	4	
Усього годин		32	6

6.3. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачено.

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1.	Тема 1. Вступ: періодизація курсу давньої історії України, джерела та історіографія.	10	17
2.	Тема 2. Палеоліт на теренах України.	10	17
3.	Тема 3. Мезоліт. Неоліт. Неолітична революція.	10	17
4.	Тема 4. Енеоліт. Трипільська культура.	12	17
5.	Тема 5. Доба бронзи.	10	17
6.	Тема 6. Ранній залізний вік. Кіммерійці. Скіфи. Сармати.	10	17
7.	Тема 7. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.	12	18
8.	Тема 8. Давні слов'яни.	12	18
Усього годин		86	138

6.5. Індивідуальні та/або групові завдання

Передбачено індивідуальне завдання в формі написання курсової роботи.

Теми курсових робіт:

1. Розвиток матеріальної і духовної культури в палеолітичну епоху на українських землях.
2. Привласнювальна економіка палеоліту та мезоліту на теренах України.
3. Господарство доби неоліту та енеоліту на українських землях.
4. Мистецтво та світогляд населення кам'яної доби на території України.
5. Походження племен трипільської культури, їх досягнення в галузі матеріальної культури.
6. Мистецтво та духовна культура носіїв трипільської культури.
7. Політичні, економічні та соціальні процеси в спільнотах кочівників раннього залізного віку.
8. Мистецтво кочівників раннього залізного віку.
9. Скіфська культура та її характерні риси.
10. Політична організація та економічна діяльність полісів Північного Причорномор'я.
11. Антична культура Північного Причорномор'я.
12. Соціальна організація та господарство давніх слов'ян.
13. Побут, культура, вірування давніх слов'ян.
14. Писемні та археологічні джерела про слов'ян.
15. Перші державні утворення східних слов'ян.

7. Література

7.1. Основна

1. Бунятян К. П. Давнє населення України: навч. посіб. для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. / К. П. Бунятян. – К. : Либідь, 2003. – 232 с.
2. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація / М. Ю. Відейко. – К. : Наш час, 2008. – 158 с.
3. Давні слов'яни. Археологія та історія: навч. посіб. / Н. С. Абашина та ін.; Нац. акад. наук України, Ін-т археол., Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Каф. археол. та музеєзнавства. – К. : Стародавній Світ, 2012. – 364 с.
4. Давня історія України : ілюстрована історія України в художньо-історичних образах: хрестоматія / упоряд. Ю. Вовк. – Т. : Навчальна книга - Богдан, 2008. – 152 с.
5. Залізник Л. Стародавня історія України. – К., Темпора, 2012. – 542 с.
6. Охріменко Г. Духовна культура первісного населення: навч. посіб./ Г. Охріменко, С. Локайчук. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – 188 с.

7.2 Допоміжна

- 1 Бойко О. Д. Історія України: підручник / О. Д. Бойко. – 7-е вид., стер. – Київ : Академія, 2018. – 717 с.
- 2 Давня людина. Палеогеографія та археологія: монографія/ В. М. Степанчук та ін. ; Нац. акад. наук України, Ін-т археол., Ін-т географії. – К. : Наукова думка, 2013. – 204 с.
- 3 Духовна культура населення Прикарпаття, Волині і Закарпаття від найдавніших часів до середньовіччя (вибрані проблеми) : монографія/ О. Ситник та ін.; упоряд. О.Томенюк ; відп. ред. Н. Булик ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2020. – 579 с.
- 4 Економічна історія України : Історико-економічне дослідження : в 2 т. / ред. рада: В.М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Гєєць та ін. ; відп. ред. В. А. Смо лій ; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. – К. : Ніка-Центр, 2011. – Т. 1. – 696 с.
- 5 Історія археології: дослідники та наукові центри / редкол.: Толочко П. П. (голова) та ін.; Нац. акад. наук України, Ін-т археол. - К. : Ін-т археол. НАН України, 2012. – 361 с.
- 6 Моця О. П. "Анти"- "Руси"- "Українці". Формування ідентичності у слов'ян півдня Східної Європи V - XIX ст. / Олександр Моця ; Нац. акад. наук України, Ін-т археол. – К. : Наукова думка, 2012. – 213 с.
- 7 Ручинская О. А. Культура и общество греческих городов Северного Причерноморья (VI в. до н. э.–IV в. н. э.)/ О.А. Ручинская ; Харьков. нац. ун-т им. В.Н. Каразина, Обществ. орг. Харьков. гор. о-во греков "Гелиос". - Харьков: Майдан, 2017. – 284 с.
- 8 Слов'яни і Русь: археологія та історія : зб. пр. на пошану дійсн. члена Нац. акад. наук України Петра Петровича Толочка з нагоди його 75-річчя / відп. ред. чл.-кор. НАН України Г. Ю. Івакін; Нац. акад. наук України, Ін-т археології. – К. : Стародавній світ, 2013. – 355 с.
- 9 Степанчук В. Льодовики, мамонти та первісні люди: Україна мільйон років тому. – К.: Наш час, 2007. – 192 с.
- 10 Трипільська культура: пошуки, відкриття, світовий контекст / упоряд. М. Відейко, С. Кот; Фондація ім. Олега Ольжича, Центр пам'яткознавства НАН України та УТОПК. – К. : ТОВ "Спадщина" ЛТД, 2007. – 168 с.
- 11 Шевченко Т. М. Релігійний світогляд населення античного Херсонеса : монографія/ Т.М. Шевченко ; Нац. акад. наук України, Ін-т археол. – К. : Ін-т археол. НАН України, 2011. – 511 с.

- 12 Яковишина Я. Трипільська антропоморфна пластика у фондах Львівського історичного музею: каталог/ Яна Яковишина, Оксана Куценяк ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, КЗ ЛОР "Львів. іст. музей". – Львів : Ліана-М, 2021. – 165 с.

7.3 Методична

Заплановано видання методичних вказівок з виконання курсової роботи з дисципліни «Давня історія України» для студентів денної форми навчання.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> - Бібліотека ім. В.Вернадського.
2. <http://www.history.org.ua/?l=EHUs> – е-Енциклопедія історії України.
3. <http://history.org.ua> – Інститут історії України НАН України.
4. <http://www.etnolog.org.ua> – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України.